

СПОГАДИ ПРО ІВАНА ІВАНОВИЧА КОЧЕРГУ

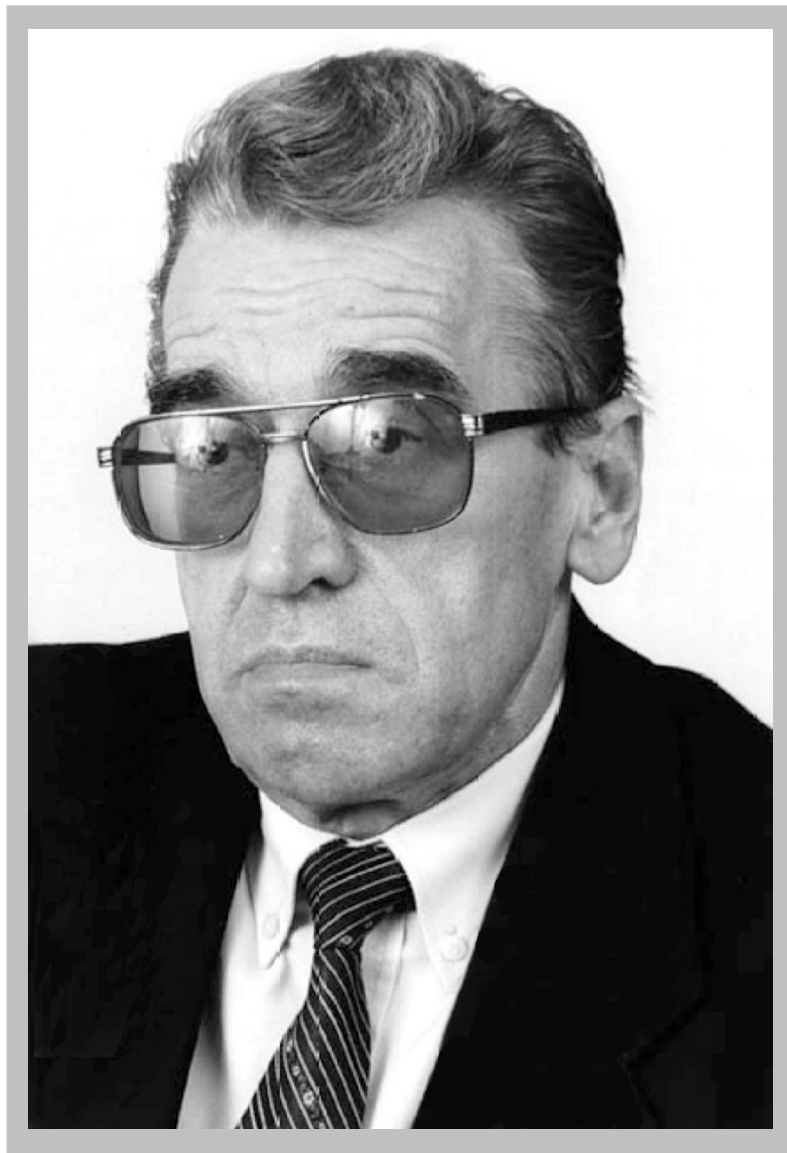
MEMENTO MORI!

*Івану Івановичу Кочерзі –
зі світлою пам'яттю*

...Нових теорій нам шукати пізно
І теорем буття не довести.
То дай же, Боже, щоб віднині й присно
Ми пам'ятали свята і пости...

Олеся Білоцвіт

(Зі Збірки «Передчуття наближень»)

КОЧЕРГА ІВАН ІВАНОВИЧ

(22.02.1942 – 11.08.2003)

КОЧЕРГА ІВАН ІВАНОВИЧ

Кочерга Іван Іванович народився 22 лютого 1942 року в місті Кяхта Бурят-Монгольської АРСР у родині військовослужбовця.

Батько до війни закінчив Ніжинський медичний технікум і працював на Чернігівщині, а з 1938 до 1946 р. перебував на військовій службі.

Мати, маючи також медичну освіту, працювала в госпіталі.

Після демобілізації батька, у 1946 р., сім'я переїжджає на постійне місце проживання до м. Любеч Чернігівської області.

З 1949 до 1959 р.р. Кочерга І.І. навчався в Любецькій середній школі.

Закінчивши її, він вступив на перший курс природничого факультету Ніжинського педагогічного інституту імені Миколи Гоголя. Під час навчання брав активну участь у суспільному житті факультету та інституту. Закінчив інститут у 1964 р. з відзнакою за спеціальністю "Біологія, хімія та основи сільськогосподарського виробництва" і одержав направлення на роботу до Ніжинського інституту.

З 1964 до 1973 рр. – асистент кафедри хімії. Поєднує навчально-методичну роботу з науковою. Під керівництвом завідувача кафедри хімії Оскара Мойсейовича Барама проводить дослідження з вивчення золь полімерних модифікацій сульфиду ртуті. Перші наукові дослідження опубліковані в доповідях Академії наук УРСР у 1968 році.

З 1971 року – аспірант Інституту колоїдної хімії та хімії води УРСР без відриву від виробництва, а з 1974 до листопада 1975 року – цільова річна аспірантура.

Закінчив аспірантуру при Інституті колоїдної хімії та хімії води, а в 1977 р. успішно захистив кандидатську дисертацію.

З жовтня 1973 р. – старший викладач кафедри. Бере активну участь у суспільному житті інституту. Є куратором групи, головою профбюро факультету, а згодом – головою партійного бюро факультету. Підтримує тісний зв'язок зі школами, виступаючи на семінарах учителів та очолюючи підготовку учнів до обласного туру олімпіади "Юний хімік".

З 1 вересня 1979 р. Кочерга І.І. перебуває на посаді доцента кафедри хімії, а з 1983 року присвоєно звання доцента кафедри хімії.

З 1 липня 1979 до 2003 року – декан природничо-географічного факультету. За ці роки природничий факультет неодноразово одержував перехідний Червоний прапор за перші місця у соцзмаганні.

Нагороджений медаллю "Ветеран праці" та значком "Відмінник народної освіти УРСР".

Викладав курс фізичної і колоїдної хімії.

З 1973 до 1987 рік – постійний член журі республіканського туру Всесоюзної олімпіади юних хіміків, а з 1987 до 2002 року – його голова.

Автор і співавтор наукових робіт з проблем колоїдної хімії, методики викладання хімії у середній і вищій школі. Опублікував 84 наукові та науково-методичні праці.

11 серпня 2003 року І.І.Кочерга помер.

НАУКОВЕЦЬ, ВИКЛАДАЧ, ВИХОВАТЕЛЬ, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ...

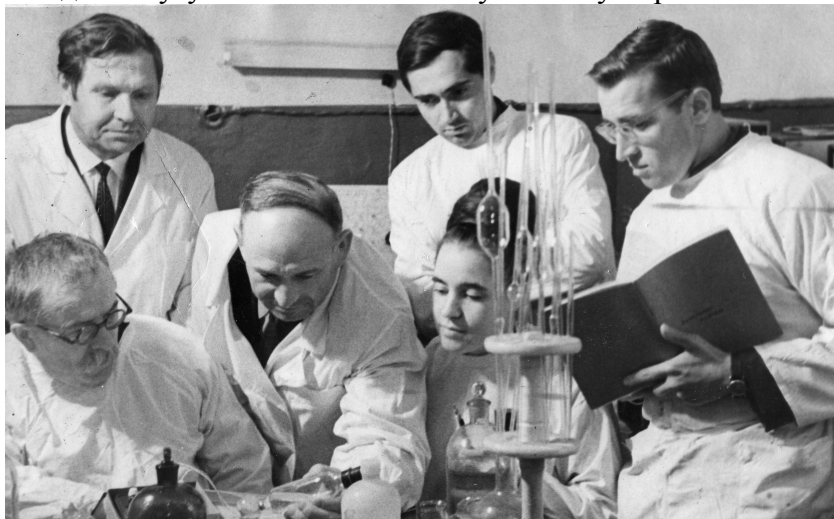
22 лютого 2012 року зустрів би свій 70-річний Ювілей декан природничо-географічного факультету, кандидат хімічних наук, доцент, відмінник освіти України **Іван Іванович Кочерга**. 40 років його самовідданої праці на освітянській ниві, у стінах рідної "Alma mater", яка була для нього справжньою колискою, а згодом і творчою лабораторією професійного становлення, плідно вплинули на розвиток рідної йому кафедри хімії, визначило сучасне обличчя природничо-географічного факультету, його науковий і творчий потенціал. Саме такі вихованці, як Іван Іванович, закладали міцне підґрунтя для подальшого розвитку і збагачення усталених традицій Гоголівського університету, який продовжує творити славні сторінки своєї історії.

У Ніжинській вищій школі І.І.Кочерга пройшов шлях від студента до провідного викладача і науковця, декана одного з найбільших факультетів, який очолював 25 років. Завдяки своїм виключно високим організаторським здібностям, він умів створити в колективі атмосферу творчості, відповідальності, потребу постійно вдосконалюватись, гуманістичний пафос і патріотизм, бажання самовіддано працювати в ім'я процвітання України.

Його життя тісно переплетено з діяльністю кафедри хімії, на яку після закінчення у 1964 році природничого факультету Ніжинського педінституту як талановитий випускник був призначений на посаду асистента. Свої перші наукові дослідження розпочав під керівництвом одного з фундаторів кафедри хімії доцента О.М.Барама.

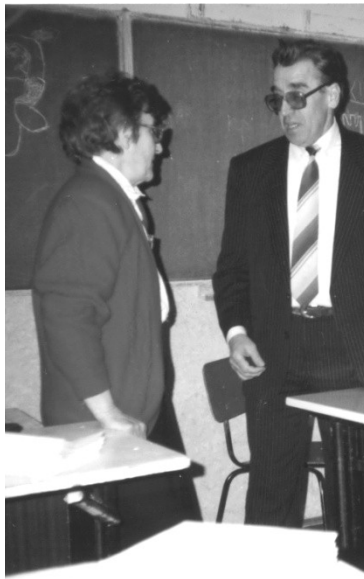
У 1968 році з'явилася перша наукова стаття І.І.Кочерги. Згодом – аспірантура в Інституті колоїдної хімії та хімії води АН УРСР, успішний захист кандидатської дисертації, здобуття вченого ступеня кандидата хімічних наук та вченого звання доцента кафедри хімії.

Результати наукових досліджень І.І.Кочерги, які були спрямовані на розв'язання, насамперед, економічного та екологічного аспектів проблеми очищення та збагачення природної сировини, мають і сьогодні велику теоретичну і практичну значущість. Вони переконливо підтверджують саме користь хімічної науки, яка тісно пов'язана з матеріальним світом, його охороною і збереженням. Виконання у подальшому І.І.Кочергою досліджень госпдогвірної тематики довело життєздатність зв'язку хімічної науки і практики. Разом з тим з'явилась можливість обладнати сучасними приладами лабораторію фізколоїдної хімії, яка нині носить його ім'я.

Науковець, викладач, вихователь, громадський діяч... Іван Іванович завжди був прикладом людини високого професіоналізму. Його пам'ятають як всебічно обдаровану особистість з широким

колом інтересів і філософським баченням навколишнього світу і людського буття. Саме тому він завжди був цікавою постаттю для студентів, колег, учителів, усіх, хто його оточував і з ким він спілкувався. Саме тому фізколоїдна хімія, яку він викладав, була справжньою методологією для хімічних і ряду біологічних дисциплін. Саме ці якості зумовили глибокий інтерес Івана Івановича до історії хімічної науки. Його спецкурс з "Історії хімії" був одним з найцікавіших для студентів, а рейтинг оцінки ними професійних якостей І.І.Кочерги – найвищим.

Як талановитий педагог і вчений, автор понад 80 друкованих праць, авторських свідоцтв на винаходи, І.І.Кочерга добре відомий широким колам педагогічної і наукової громадськості в Україні та за її межами. Поспражньому доленосним "хоббі" була його увага до творчо обдарованих дітей, закоханих у хімію. З 1973 року він працював постійним членом журі Всеукраїнської олімпіади юних хіміків, а протягом останніх 16 років свого життя – головою цього журі і методичної комісії при Міністерстві освіти і науки України з питань організації і проведення різних етапів учнівських

олімпіад з хімії. Одна з останніх його книг – "Олімпіади з хімії. Збірник задач", яку він видав у співавторстві з харківськими колегами по олімпіадному руху, стала справжнім бестселером серед старшокласників та вчителів хімії. Справу, якій І.І.Кочерга присвятив левову частку свого життя, гідно продовжують нові покоління юних обдарувань...

У розмовах з Іваном Івановичем ми відчували, яку наснагу, життєздатну силу і

натхнення він черпав у своїй безпосередній причетності до проведення олімпіад, у спілкуванні зі своїми колегами й однодумцями, що працювали разом з ним у журі й методичній комісії. Інакше й не могло бути – адже це була своєрідна інтелектуальна еліта учених-хіміків і методистів, самих творчих учителів-практиків, зусилля яких були спрямовані на формування обдарованої молоді, посправжньому закоханої у хімію, молоді, що визначає майбутнє України. Його настрої глибокої відповідальності за справу передавався і нам, його колегам по кафедрі, вчителям хімії міста Ніжина, району, Чернігівської області. Це спонукало всіх до серйозної роботи з учнями у справі підготовки їх до олімпіад. Адже на кожному з етапів їх проведення, ліцейному, шкільному, обласному тощо виявлялися юні обдарування, які вимагали до себе уваги і піклування за майбутнє творче зростання. Проблема хімічних олімпіад знаходила своє різнобічне відображення і практичне втілення також і у професійну підготовку студентів – майбутніх учителів хімії.

Не судилося Івану Івановичу зустріти свій 70-річний Ювілей... Більше семи років його немає з нами, хоча цю жорстоку реальність і нині важко усвідомити... Але впевнено можна сказати, що його життя і праця – зразок самовідданого служіння справі підготовки висококваліфікованих фахівців народної освіти. Він виховав плеяду талановитих учнів, які на природничо-географічному факультеті гідно продовжують його новаторські починання у справі модернізації навчально-виховного процесу на основі новітніх педагогічних ідей та інформаційних технологій.

Пам'ять про Івана Івановича живе у результатах його невтомної і цілеспрямованої праці, помноженої на талант і природні здібності. До нього тягнулися молоді і допитливі, усі, хто знав Івана Івановича. Юні хіміки, студенти, викладачі, співробітники, вчителі, вчені-хіміки – випускники природничо-географічного факультету гідно репрезентують Ніжинську вищу школу у різних куточках України, близькому і далекому зарубіжжі. За прикладом Івана Івановича, його колеги та учні продовжують сіяти розумне, добре, вічне.

Грузнова С.В.

Олимпиады школьников по химии в Черниговской области

История развития олимпиад по химии в области возможно была известна Ивану Ивановичу, но к сожалению, какой либо информации по ее организации, уровню проведения, результатам выступления сборной области на республиканском этапе до 1980 года не сохранилось.

В 1981 году методистом по химии областного института усовершенствования учителей начинает работать Е.М.Доропий, выпускница естественного факультета Нежинского пединститута, Иван Иванович к этому времени уже достаточно опытный член жюри

республиканского этапа школьных химических олимпиад и именно с этого периода можно говорить о зарождении определенной системы в подготовке учеников области к участию в различных этапах олимпиады. В это время кафедра химии Нежинского пединститута – центр подготовки, а Кочерга Иван Иванович – главный ее организатор и реализатор.

С 1986 года активное участие в системной подготовке учеников, в работе жюри областного этапа олимпиады принимает кафедра химии Черниговского педагогического института, руководство которой осуществляла Куратова Т.С. – член методической комиссии по подготовке и проведению республиканских олимпиад. Воплощение идей Ивана Ивановича, как председателя областного жюри

в организации системной подготовки учащихся силами уже двух кафедр химии привело к повышению рейтинга команды области по результатам республиканских олимпиад.

Настоящим звездным часом сборной команды области можно считать первую половину 90-х годов, когда она насчитывала 12 участников, среди которых были

победители республиканских и даже международных олимпиад. Назовем имя ученика Ладанской школы Ю.Нужи – победителя международной олимпиады 1994 года.

Именно в этом году Чернигов впервые стал городом проведения республиканской олимпиады. Имя и авторитет Ивана Ивановича, удивительные организаторские способности Е.М.Доропий, участие всех звеньев городского и областного управлений образования, привлечение зарождающегося в то время бизнеса, ответственное отношение кафедры химии ЧГПИ имени Т.Г.Шевченко позволили в очень сложное время перемен провести олимпиаду на хорошем организационном уровне.

За годы независимой Украины III этап Всеукраинской олимпиады беспрерывно проводится в г.Чернигове, и до 2004 года председателем областного жюри был И.И.Кочерга. Во главе с ним к нам в город приезжала бригада преподавателей Нежинского пединститута и в таком творческом сотрудничестве двух кафедр химии и передового отряда учителей области проходила работа по проверке олимпиадных заданий.

Жизнь не стоит на месте, но те основы и принципы, которые были заложены Иваном Ивановичем в олимпиадное движение в Украине живут и, благодаря незаурядности его личности, удивительной преданности ему тех, кто работал рядом с ним – остаются фундаментом сегодняшней олимпиады по химии.

Председатель областного жюри школьной олимпиады по химии, к.х.н., доцент кафедры химии ЧНПУ имени Т.Г.Шевченко

Криловець М.Г.

З ЛЮБОВ'Ю ДО ЛЮДЕЙ

Ці спогади про нашого колегу, знаного педагога, вченого-експериментатора, кандидата хімічних наук, доцента І.І.Кочергу, який зробив вагомий внесок у розвиток науки, освіти і виховання майбутніх учителів. Їх мета – висвітлити в тій чи іншій мірі образ І.І.Кочерги як науковця і як людини, показати духовну сторону його особистості.

Іван Іванович Кочерга – вчений, педагог, вихователь, громадський діяч – заспівувач і провідник ідей національної школи, концепцій та принципів організації навчально-виховного процесу у вищій школі.

Звичайно, складно й неможливо охопити у цих спогадах усі сфери інтересів педагога. Хочеться лише підкреслити, що він – наш наставник, і його голос набуває особливого звучання у зв'язку з розбудовою державності та зміною підходів до філософії освіти і виховання.

І.І.Кочерга – приклад для тих, хто навчає і виховує інтелектуальну еліту України, хто розбудовує собори життєвих цінностей – Науки, Добра, Краси, Людяності.

Досліджуючи творчий доробок І.І.Кочерги, бачиш, що витoki його таланту беруть початок з того часу, коли він ще навчався в школі. Шкільні вчителі сформували в нього сучасний світогляд, вміння працювати й досягати поставленої мети. Саме вони, разом з батьками, були прикладом для обрання професії сіяча добра, розумного, вічного.

В тяжкі післявоєнні роки він рано став дорослим, самостійним, серйозно ставився до життя. Іван Іванович любив рідний дім, природу («Ой у лузі, лузі – червона калина» - улюблена його пісня), свою школу. У школі здобув відмінні знання, досяг моральної, громадянської, фізичної зрілості. Його розвиткові сприяли уроки, позакласна робота.

Згодом ще одна сходинка життя – Ніжинський педагогічний інститут, де пройшов шлях від студента природничого факультету до асистента кафедри хімії, а далі – декана природничо-географічного факультету, доцента. Йому було в кого вчитися. Він досконало був обізнаний з працями видатних педагогів і хіміків минулого і сучасників, глибоко засвоїв їх стиль і методи роботи. Багатьох видатних учених колишнього СРСР знав особисто і впродовж десятиріч підтримував з ними дружні стосунки. Він черпав знання не лише з наукових, літературних джерел, а й від спілкування з колегами по роботі, на наукових конференціях, олімпіадах з хімії тощо. І не дивно, що до нього повсякчас за порадою зверталися колеги-викладачі, аспіранти, студенти.

Його глибоко хвилював стан оновлення освітньої галузі, відкриття нових навчальних закладів, професійна підготовка майбутніх учителів, демократизація (залучення громадськості до справ освіти; обговорення питань реформи в освіті; загальнодоступність навчання; вибір методів навчання, програм, підручників, коп'ютеризація тощо).

Сенс свого життя він виражав через життєве кредо, яке усвідомив ще замолоду, визначив головні його виміри, – бути потрібним людям. Саме через ці виміри він завжди оцінював життєвий задум, осмислював сутність як сьогоденних реалій, так і пройдених його етапів. Він завжди і всюди залишався собою, ніколи не поступався своїми життєвими принципами, що стали критерієм істинної оцінки життя цієї унікальної Людини.

Гортаючи сторінки його життя, як непересічної особистості, мимоволі переконуєшся, що це дійсно так. Іван Іванович – був людиною цілеспрямованою, мужньою, сильною духом. Йому були притаманні високі моральні якості, глибока любов до рідної землі, свого народу, держави. Приємно було спостерігати, коли Іван Іванович, перебуваючи на роботі, спілкувався з працівниками, студентами. Його завжди зустрічали щирою посмішкою, навіть на іронічні зауваження.

Іван Іванович належав до людей особистісного типу, які мислять глобальними масштабами, переконують словом, вчинками, ведуть за собою. Повага людей для Івана Івановича – це найбільша і найдорожча нагорода, яку він цінував вище за будь-яке офіційне почесне звання.

Відаючи данину пам'яті у 70-річний ювілей І.І.Кочерги, спробуймо взяти для себе, для

нинішніх поколінь українців хоч краплину його мудрості, передбачливості й сили волі, а головне – віри в майбутнє, з якою він жив до останнього подиху.

Щербина В.М.

НІЯКА ВІЧНІСТЬ НЕ ПОГЛИНЕ ЙОГО ДІЛА

Важко писати за Івана Івановича в минулому часі. Здається пройдеш четвертим поверхом і зустрінеш декана Кочергу І.І., який відрізнявся від усіх інших деканів тим, що знав кожного студента в обличчя, знав кожного на ім'я, хто чим захоплюється, як навчається, яке матеріальне становище, тощо. Великих успіхів у роботі досягав особистим прикладом, стилем навчання і виховання, захопленістю, зацікавленістю в долі кожного студента, вмінням передавати вихованцям неоціненний дар – наполегливо й творчо працювати. Студенти згадують, що не можна було просто так пропустити пару: Іван Іванович брав такого студента в коридорі за руку і тихесенько заводив в аудиторію. Він все бачив, все якимось чином знав. У розмовах зі студентами інших факультетів, інших вузів усі дивувалися такій уважності, щирості, доброті нашого декана. Він завжди радів випускникам, особливо можна сказати гордився, якщо вони йшли працювати в школу. Жодне спортивне вузівське змагання також не відбувалося без нього. Іван Іванович завжди вболівав і підтримував факультетські команди.

Наш випуск запам'ятав Івана Івановича молодим викладачем, який щойно після аспірантури повернувся на кафедру хімії, в нас він викладав хімічну технологію. Його лекції завжди відрізнялися науковістю, високим теоретичним рівнем, новизною матеріалу, доступністю викладу. Він був інтелектуальною, освіченою, ерудованою людиною. На практичних заняттях ми могли розмірковувати, пропонувати своє бачення проблеми, іноді помилялися, виправляли помилки, врешті-решт доходили до істини, розв'язували поставлені перед нами проблеми, виконували експеримент. Вивчення хімічної технології не було відірване від життя: з Іваном Івановичем ми побували на хімічних підприємствах м. Дніпропетровська і Дніпродзержинська та хімічних підприємствах Білорусії. Ось тут якраз і здійснювалося педагогічне співробітництво викладача зі студентами.

Іван Іванович мав прекрасні організаторські здібності, високе почуття відповідальності за доручену справу. Протягом багатьох років він очолював журі республіканського та обласного турів олімпіади "Юний хімік". Вже більше 8 років немає Івана Івановича з нами, але кожного року, кожної олімпіади ми згадуємо його: щоб він сказав, як би зробив?.. Він як ніхто інший, вмів так організувати роботу, що хотілося їхати працювати. Нам, шкільним вчителям, особливо імпонувало те, що нас сприймали як рівних. Ми прекрасно усвідомлювали різницю в знаннях доцента, професора чи простого вчителя, але робота була так спланована, що ми цього не відчували. Нас розуміли, ми могли поділитися найбільшими таємницями, розповісти найболючіші проблеми – ми відчували щирість, розуміння, доброту, теплоту, співпереживання. До речі, цей дух олімпіад зберігся і до сьогодні завдяки великій роботі методиста ОППО Большун О.І., голови журі Грузнової С.В., зав. кафедри хімії НДУ Суховєєва В.В.

А ще згадується патріотизм Івана Івановича рідному ВНЗ. Він завжди переконував викладачів інших ВНЗ, що в нас, у Ніжині все краще: і хімічні аудиторії просторіші, обладнання сучасніше, зрозуміло що й факультет був раніше створений і має більшу історію, однозначно доводив декан, що в Ніжині на природничо-географічному вчитися престижніше і особливо на рідній йому спеціальності "біологія і хімія".

Іван Іванович завжди знаходив час, щоб виступити з лекціями з актуальних питань перед учителями на обласних семінарах, курсах підвищення кваліфікації. Людина неспокоїної вдачі, він завжди був у творчому пошуку, новинки ж хімічної науки старався донести студентам і вчителям.

Науковець, принципований, знаючий викладач і добра, уважна, чуйна людина – таким був Іван Іванович, тому й користувався заслуженим авторитетом і повагою серед студентів, колег по роботі і вчительського загалу.

Світла пам'ять про Івана Івановича назавжди залишиться в серцях тих, хто його знав.

Градовський П.М.

СПОГАДИ ПРО ВЧИТЕЛЯ

Ще не відбувало літо. Ще продовжувалася відпустка. Тільки закінчилися вступні іспити. Підписаний перший наказ про зарахування першокурсників. Першого вересня вже не прийшов в деканат Іван Іванович Кочерга, не подарував широкої усмішки і не сказав: «Ну як діла? Слава Богу, все в нормі».

Відійшов у царство вічне селянський син із стародавнього Любеча, постійний голова журі Всеукраїнських хімічних олімпіад. Серпневої ночі хтось на Десні досиджував біля згасаючого вогнища. Згасло вогнище його життя. Але зорі, які він запалив у душах студентів, житимуть вічно.

Велика втрата для Ніжинського університету, для нас усіх. Не дочекалася студентська юнь славного декана, завжди привітного, щирого, турботливого, рухливого, непосидючого.

ПершOVERесневий, малиновий дзвінок лунає щороку та не чує його корифей студентів-природників. Лише його душа, яка за сорок днів не відлітає до Бога, ридала на гілочці ялівцю біля вікон факультету, якому віддав свої найкращі роки.

Пам'ятаю зустріч з Учителем. Ще на II, III курсах в далеких шістдесятих роках їздили ми восени у колгосп міста Борзни. Жили в клубі. Іван Іванович відлучався на день, два. В нього вирішувалося сімейне питання – хотів одружитися на гімнастці Валентині Федорівні. Мрія його здійснилася. Ми щиро вітали його із знаменною подією.

Любили ми хімію. Юними студентами, бажали і в колгоспі «гризти» граніт хімічної науки. Перед нами був справжнім знавець хімії, особливо по розв'язуванню різноманітних типів хімічних задач. Сядемо, бувало, в коридорі клубу або на кухні і набираємося «хімічного розуму», що дуже пригодилося в подальшій роботі викладача хімії.

В 1969 році четвертокурсники їздили на виробничу практику з хімічної технології до міста Дніпродзержинська Дніпропетровської області. Пливли пароплавом по Дніпру і веселій кают-компанії линули під гітару студентські пісні, звучали цікаві розповіді. Іван Іванович був душею нашого гурту.

В Дніпродзержинську на металургійному, коксохімічному виробництвах закликав уважно слухати екскурсовода, збагнути суть хімічних виробництв, які використовуємо на уроках як майбутні вчителі хімії.

Було в нього і своє хобі.

Колекціонував Іван Іванович олівці. В кожному придбаному олівцеві відчував ласкавий промінчик веселки. Колекцію тримав в лабораторії фізколоїдної хімії, яка постійно поповнювалася. Пишався нею.

Пам'ятаю зустрічі з ним. Сиділи на кухні чи у вітальні і вели задушевні розмови. Господар завжди любив пригощати і розмови часто завершувалися пізнім вечором. На серці було легко, привітно після розмови з розумною ерудованою людиною і хотілося частіше зустрічатися та спілкуватися як зі старшим товаришем.

А як цікаво було слухати про його тітку, яку хотів батюшка назвати Євпестиною, про косовицю трав у древньому Любечі, як найкраще зустрічати зорю, коли згасає вогнище на березі річки і спомини, спомини...

Ніколи не кривився, не скаржився, а був веселим, завзятим, надійним, наділений Божим даром організаторських здібностей.

Мир душі Вашій дорогий Учителю. Ви пройшли свій земний шлях, як годиться справжній людині. Ми Вас любили і поважали. Ми серед тих, котрі щиро бережуть світлу пам'ять і продовжують робити те, що робили Ви: творити добро.

Царство небесне Вам, дорогий Учителю. Вічна пам'ять. Вічна слава. І вічний спокій. Ви не мали його за земного життя. Тож маєте нині. А може й у потойбіччі переймається Ваша праведна душа земними негараздами, студентським неспокоєм.

І аж тоді заспокоїться остаточно, коли придуть добробут, мир та злагода на святу Ніжинську землю.

Тезикова С.

ШТРИХИ К ПОРТРЕТУ

Поділіться воспоминаннями об Іване Івановиче я погодилася не задумуваюсь. Наверное потому, что таких людей как он, увлечённых, отзывчивых, принципиальных, сегодня не часто встретишь. Мне трудно оценить его как учёного и преподавателя химии, поскольку я оканчивала факультет иностранных языков, но могу сказать о нём как об администраторе, человеке со своей гражданской позицией и большим количеством увлечений.

В студенческие годы, мы студенты факультета иностранных языков завидовали «биологам», которые постоянно куда-то ехали со своими преподавателями: в лагерь «Лесное озеро», на производство в Днепропетровск, на полевую практику в Карпаты или Крым. Сегодня, когда я сама декан, понимаю сколько организаторской работы надо было сделать чтобы это всё осуществить.

Декан Иван Иванович Кочерга был именно таким успешным организатором. Ещё более я это поняла, когда в 1997 году сама вошла в кагорту деканов Нежинского института. Какой бы вопрос не рассматривали, удобный или не совсем удобный, Иван Иванович будет слушать, молчать, размышлять, а в конце обязательно скажет, что думает и при этом будет помнить, что всё то, что говорится, не должно быть обидным или неточным, необъективным. Говори так, чтоб не обидеть никого – было его правилом. Говорил всегда по сути и в пользу дела. Мне иногда казалось, что весь смысл его жизни – дело. Хотя позже я познакомилась с его женой и дочерью и поняла, что он, в первую очередь, семьянин.

Говорят, что люди формируются в окружении себе подобных. Кафедра химии того времени, когда я уже осознанно могла оценивать её деятельность, это – профессор Домбровский, доценты Бородин, Семинихин, Нога, чета Лукашовых. Каждый из них увлечён делом и обязательно ещё чем-то. С Анатолием Егоровичем Бородиным можно было часами говорить о литературе, Виктор Иванович Семенихин был источником оптимизма в вопросах организации студенческой науки, Нина Ивановна Лукашова, влюблённая в химию и знающая секреты методики, казалось могла научить всех, и тех, кто этого хочет, и тех, кто не знает чего хочет. Иван Иванович также человек, который и стихи читал, и коллекционированием занимался, и в истории разбирался, и в походы ходил.

В нашем институте в 70-80е популярными были клубы по интересам. У них на факультете это «Эдельвейс» во главе с Марисовой И.В., на нашем Клуб – интернациональной дружбы и театральные кружок, на филологическом – Литературная студия. Помню заседание музыкально-литературного клуба «Лиры», где Иван Иванович выступал с докладом о Пушкине, старший преподаватель кафедры философии Сыч Н.Н. пел свои авторские песни, доцент кафедры истории Дудка Р.А. читала стихи Марины Цветаевой, доцент кафедры русского языка Гетьман Л.И. раскрывала студентам творчество Ахматовой, Гумелёва, Мицкевича, а по мнению руководителя клуба Гроздовской О.Г., все вместе они творили содружество студентов и преподавателей, что важно и одним и другим. Эта традиция ещё от Гоголя, где в кругу товарищей по внутренней потребности познавать мир за пределами академической учёбы, они с увлечением читали «Онегина», выпускали газеты, делали театральные постановки.

Там, где был И.И. Кочерга такое содружество было само собой разумеющимся. Как-то сплаваясь на байдарках по Десне в компании со своими друзьями и детьми, случайно встретились в Мезине с нашим университетским экипажем. Они были на плотах и лодках. Отдыхали и исследовали одновременно. С Александром Вобленко прошли вокруг оврагов и узнали об условиях их происхождения, увидели как собираются насекомые и как много можно узнать, наблюдая за ними.

Геннадий Лысенко открыл для нас и наших детей законы растительного мира. Серяков В.Н. и Кириенко М.Н. блеснули рыболовецкими умениями. А вообще-то, мы просто общались у костра, шли на весле, или по ветру или преодолевая высокую волну. Разговаривали о педагогическом и житейском, о давно известном и чём-то новом. Думаю, интересно было всем. И чувствовалась инициатива и организованность Кочерги.

Жаль только об одном: такой поход был один. Как-то всё не могли согласовать совместный маршрут. А времени не хватило...

Не могу не восхититься и коллекционированием карандашей, о котором часто рассказывал Иван Иванович. Кажется, он знал о них всё. А как радовался каждому новому карандашу. И всегда благодарил, несмотря на ценность экземпляра. А увидит в руках у тебя карандаш, обязательно возьмёт, покрутит, прочтает всё, что на нём написано и тут же что-нибудь расскажет или из истории и технологии изготовления, или может просто случай, связанный с его коллекционными экземплярами. Увлечение, которое не отпускало десятилетиями. Не это ли является подтверждением стабильности, последовательности и преданности.

А ещё, мне кажется, он был хорошим другом. По моим наблюдениям, круг тех, с кем он общался, был постоянным: В.Н.Серяков, П.М.Никоненко, В.И.Томек и те, чьи имена мною уже назывались в этих воспоминаниях.

Думаю, що и учитель из него был хороший. У плохих не бывает столько молодых последователей. А кафедра химии, да и в целом весь факультет, этим может гордиться. Чего стоят имена Суховеева В.В., Москаленко О.В., Сенченко Г.Г., Лысенко Г.Н. и др.

А как он танцевал вальс... это я знаю не по наслышке: легко, грациозно, чётко, шаг за шагом, в ритме танца и обязательно по всему залу.

Думаю, что настанет ещё время и исследователи, пользуясь архивами, определяя события и факты, представят полную картину жизни и деятельности человека, чьё имя так тесно связано с Нежинским государственным университетом. Мы же пока благодарны судьбе за то, что могли состояться, и за то, что в нашей жизни были встречи и совместная работа с Иваном Ивановичем.

Т.Д.Пінчук

ДЕКАН З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ (Зі Збірки «Зірки залишають слід...»)

Як сьогодні бачиться мені колишня аудиторія №32 у старому корпусі нашого університету. Вона була кутковою, її вікна виходили на агробіостанцію. У кутку між двома вікнами біля столу викладача стояла безмежно розкішна, майже до стелі, фінікова пальма. Вона створювала затишок. У цій аудиторії вміщувались дві групи, і це була аудиторія для лекцій. У ній багато років читала я для біологів свою улюблену історію педагогіки, поки не перейшли у новий корпус на четвертий поверх.

Не можу я забути й тодішніх студентів. Це були цілеспрямовані молоді люди, їм хотілось учитись, тому вони й були уважними і дисциплінованими слухачами. Я ставила їм багато відмінних оцінок і не помилялась. Групи запам'ятовувала по хлопцях. От і пам'ятаю в одній із груп Івана Кочергу, вельми чубатого, кучерявого; Петра Ногу, який не спускав з лектора своїх великих чорних очей. Трохи раніше вчився і запам'ятався мені Анатолій Давидов, який згодом став письменником. Це були серйозні, зосереджені хлопці. Всі вони згодом стали завідувачами відділів народної освіти, директорами шкіл, просто заслуженими людьми.

Так ось, із тих 1959-1964 років я й знала *Івана Кочергу*. Батьки його - медики, батько закінчив у Ніжині медичне училище, а мама - Прилуцьку медшколу. Військова служба батька закинула родину аж у місто Кяхта Бурят-Монгольської АРСР. Там у 1942 році й народився Іван.

У 1946 році батька демобілізували і сім'я повернулась в Україну у місто Любеч на Чернігівщині.

Мабуть, краса чернігівського краю - запашні луки і грибні ліси, цілюще повітря і безмежне плесо Дніпра, - спрямували Івана на природничий факультет Ніжинського педінституту. І не помилились!

Інститут закінчив із відзнакою. Його залишили на кафедрі хімії, як і Петра Ногу, однокурсника. Славні хлопці!

Дякувати долі - хлопці потрапили до рук висококваліфікованого хіміка, завідувача кафедри хімії Оскара Мойсейовича Барама. Цей завідувач умів піклуватися про підготовку кадрів високого рівня. Це стало традицією впродовж усієї подальшої історії кафедри. Так і стали відомими спеціалістами І.І. Кочерга, П.В.Нога, С.М.Лукашов, Н.І. Лукашова.

У 1977 році Іван Іванович захистив дисертацію "Влияние адсорбционных слоёв высокомолекулярных соединений на устойчивость гидрофобных зольей". У 1983 році став доцентом.

З чого ж почав свої викладацькі обов'язки? За період з 1964 -1968 років ним було опановано методику проведення лабораторно-практичних занять з органічної хімії та хімічної технології на стаціонарному відділі та хімічної технології й органічного синтезу - на заочному. З названих дисциплін було виготовлено ряд інструктивних матеріалів. Для удосконалення знань з хімічної технології протягом двох тижнів вивчав роботу кафедри силікатів у КПІ, де ознайомився з постановкою лекційного курсу та курсу лабораторних робіт.

Протягом деякого часу І.І. Кочерга знайомився з викладанням хімії у Вінницькій СШ №4. Зацікавився там

обладнанням лабораторій, препара-торської, музею. Побував на уроках хімії у 8-9 класах. Детально познайомився з позакласною та позашкільною роботою. Ці матеріали були використані при роботі з учителями шкіл міста, району й області.

Усі ці роки проводив виробничу практику студентів. Брав участь у створенні лабораторії хімічної технології. Обладнав кімнату, устаткував її, підготував до роботи, і лабораторія стала функціонувати задовільно, хоча обладнання її продовжувалося.

Фізикоїдна хімія, яку він викладав, стала справжньою методологічною основою для хімічних і ряду біологічних дисциплін.

Саме тому зрозумілий його глибокий інтерес до історії хімічної науки, і, зокрема, до української, який він прагнув прищепити студентам. Вони з особливою увагою слухали спецкурс з історії хімії, а магістранти під його керівництвом з цікавістю виконували роботи історичної тематики. Усі роки І.І. Кочерга виконував виробничу практику з хімічної технології на виробництвах міст Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Запоріжжя, Сум, Черкас, Гродно та інших міст.

Як розповідали мені студенти, це були незабутні поїздки в ці промислові міста, вони мали далеко ширше значення, ніж навчальне, це було ознайомлення з рідною батьківщиною. Іван Іванович умів це робити ще й як чудовий вихователь молоді.

За дорученням кафедри і за узгодженням із обласним інститутом удосконалення кваліфікації вчителів він брав участь в нарадах учителів хімії багатьох районів області. Доповіді: "Хімічний зв'язок", "Періодичний закон".

Та чи не найбільше любив Іван Іванович хімічні олімпіади. З 1973-ого року доцент І.І. Кочерга постійний член журі Всеукраїнської олімпіади юних хіміків, а протягом останніх 16 років - голова журі методичної комісії при Міністерстві освіти і науки України з питань організації і проведення різних етапів учнівських олімпіад з хімії. Цю свою роботу Іван Іванович виконував, на мій погляд, з любов'ю й гордістю, і користувався великою пошаною з боку Міністерства освіти і численного журі, яке він очолював, а також з боку великого загону юних хіміків.

При комплектуванні завдань хімічних олімпіад він щороку готував 3-5 авторських завдань для олімпіад різних етапів.

За матеріалами завдань раніше проведених олімпіад було підготовлено у співавторстві збірник олімпіадних задач, який вийшов у Харкові у видавництві "Ранок" у 2002 році на 398 сторінках. У збірнику подано більше 300 задач хімічних олімпіад. Знаю, Іван Іванович пишався своїми успіхами в цій нелегкій роботі, він любив цю роботу, він її смакував. Це я спостерігала.

А тепер про І.І. Кочергу як про декана. Він віддав цій роботі двадцять чотири роки (з 1979 року).

Робота декана - це не завжди насолода і радість як від вдало проведеної і результативної олімпіади. Робота декана - це повсякденне напруження сил фізичних і моральних. Це часом і неспокійний сон. Вдумайтесь, це та робота, коли за все болить голова. За все!!! Починаючи з набору: кого набрати на факультет? А далі - навчальні плани, години, розклад, література, аудиторії, лабораторії, реактиви, лекції і семінари, заліки, іспити звичайні і державні, меблі, ремонт, гуртожитки, кафедри, викладацький колектив і студентський, дисципліна в цих колективах, агробіостанція, практики педагогічні і польові і т.д. і т.д. І на все це треба було реагувати вчасно.

Я знаю, що читач додасть ще декілька обов'язків декана. І правильно! Декан – це господар факультету. Так от, Іван Іванович - це особливий господар. Таким я його спостерігала всі роки.

мовчки даючи собі обіцянку більше не запізнюватись.

Найперше, що скажу, він ніколи не метушився, не піарив, як тепер кажуть. Він ніби нічого й не робив, спокійно ходив собі по коридору четвертого поверху, спокійно поводив себе в деканаті, а діло йшло. У нього все вчасно було підготовлене, вчасно зроблене. Я ніколи не чула словесних розносів співробітників, скарг на власне життя. О восьмій годині він був уже на своєму поверсі, ходив собі спокійно, як добрий господар. Студенти, які запізнювались, мовчки пробігали повз декана, мабуть, також

Таку обіцянку одного разу дала і я, це була перша й остання обіцянка. А піднімалась на лекцію на свій четвертий поверх уже після дзвінка. Він тільки-но пролунав. А Іван Іванович тут же як завжди стоїть. Ми розійшлись мовчки. Але я сказала собі так: більше не допущу, щоб мій колишній студент зробив мені зауваження, навіть якщо він декан. Навіть безсловесне зауваження. І я дотрималась обіцянки, даної самій собі.

На посаді декана І.І.Кочерга зарекомендував себе умілим, сумлінним керівником, здібним організатором. За роки роботи деканом факультет значно виріс, зміцніла його матеріальна база, збільшився науковий потенціал кафедр. Колектив природничого факультету відзначався організованістю, хорошим порядком, і дисципліною і забезпечував якісну підготовку спеціалістів-учителів біології та хімії, біології та географії.

Іван Іванович був чудовим вихователем студентства. Ось як згадує про роки свого навчання в інституті Катерина Григорівна Авраменко (Зубок), заслужена вчителька України, яка закінчила природничий факультет у 1971 році. Вона пише: "Іван Іванович Кочерга - людина великодушна, він був для нас не лише вихователем (куратором нашої групи), а й наставником, другом. Ерудований, дотепний, справедливий - він був душею групи. З ним було цікаво і легко скрізь: в лабораторіях фізикоїдної і органічної хімії, на хімічних підприємствах під час практики в Дніпродзержинську, Дніпропетровську, Лисичанську, Сумах. Завжди порадить, поспівчуває, підбадьорить. Жаль, що він так рано пішов із життя. Протягом тридцяти років після закінчення вузу я завжди отримувала від нього підтримку, пораду в роботі. Разом бували на науково-практичних конференціях, обласних, республіканських хімічних олімпіадах".

Ще одна випускниця нашого вузу (1976 року), кандидат біологічних наук, доцент Тюменської медичної академії Ольга Федорівна Мисник так згадала свої студентські роки на природничому факультеті: "А ще у нас були милі, чарівні "хлопці". Це Іван Іванович Кочерга, Степан Митрофанович Лукашов і Петро Володимирович Нога - недавні випускники інституту. Вони були і строгі, і чемні, і розумні. Вчитись у них було чому".

А поїздки по всьому Радянському Союзові?! Мало того, що біологи за радянського часу об'їжджали всю хімічну Україну, то вони знову ж зі своїм деканом мандрували по Білорусі, по тодішніх прибалтійських республіках, побували в Москві, Ленінграді, у Волгограді. Яке то враження на все життя! Сама знаю, бо їздила з ними.

Ще Іван Іванович був довгий час секретарем партійної організації інституту. Уявляєте? Поєднувати роботу декана і секретаря! Він встигав і тут. Уміло пропагував щось нове і потрібне, але й уміло розгрібав усякий бруд. Такого "добра" завжди було.

На останнє я б хотіла сказати про те, що Іван Іванович був чудовим викладачем, який глибоко знав свою улюблену науку і творив її. Він був справжнім науковцем, справжнім ученим.

Його дисертаційне дослідження мало вагоме теоретичне і практичне значення, оскільки стосувалося розв'язання проблем очищення і збагачення природної сировини, забезпечення екологічної чистоти водного й повітряного басейнів. З цього питання він має винахід - авторське свідоцтво, яке у свій час зацікавило норвезьких вчених і з дозволу Івана Івановича було опубліковане в Норвегії. Серед його 80 наукових та науково-методичних праць біля 40 присвячено дослідженню обраного наукового напрямку.

У полі зору І.І. Кочерги як доцента і декана факультету були насамперед проблеми сільської школи, пошук шляхів удосконалення професійної підготовки студентів, постійні зв'язки з творчо працюючими вчителями.

Одночасно результативно й ефективно забезпечував Іван Іванович введення факультету в сучасний освітянський простір з новими технологіями навчання. Він умів вчасно реагувати на вимоги життя. Шкода, що рано пішов із цього життя. Шкода, що рано. Але ми й сьогодні згадуємо тебе, Іване, зі сльозами на очах...

СПОГАДИ ПРО ЧОЛОВІКА

Мої спогади про дорогу моєму серцю людину, коханого чоловіка, завжди зігрівають душу. В такі хвилини розумію, якою була щасливою людиною поруч з ним.

Іван Іванович мав багато талантів. Він розумний, інтелігентний, доброзичливий, порядний, чесний, надійний, відповідальний, працелюбний. І це неповний перелік його чеснот.

Головне те, що він був прекрасним сім'янином та батьком. Для нас він був прикладом і опорою, лідером і другом. Ніжним, турботливим і доброзичливим він залишається в наших серцях назавжди.

Він ніколи не підвищував голос, не читав нотацій, не тримав зла. Своєю надзвичайною посмішкою створював атмосферу спокою, впевненості, що всі негаразди відходили на задній план.

Іван Іванович був прикладом для всіх нас у відношенні до роботи, у вмінні організовувати свій день, в охайності, у відношенні до людей тощо.

Він нічого не нав'язував, а просто робив справу, але так, що хотілося включитися в роботу і працювати разом. Діти завжди були поруч. Їм цікаво було допомагати батькові. Від нього вони навчилися багатьом умінням і навичкам. Це стосується і ремонту в квартирі й догляду за побутовими приладами і не тільки...

Іван Іванович дуже любив працювати на городі. Він вирощував улюблені помідори та інші овочі. Призвичаїв до цієї роботи і доньку. Вона стала його найкращою помічницею.

У нашому домі багато книжок та фахової літератури. Крім того виписували багато періодичних видань. Іван Іванович цікавився всім. Його улюбленим відпочинком було читання художньої літератури, газет, журналів. До нього можна було звернутися з будь-якого питання і він завжди міг відповісти на нього.

Іван Іванович любив і вмів організовувати свято, робити сюрпризи. Своїм прекрасним почуттям гумору він міг підняти настрій, підбадьорити.

З великою пошаною він відносився до своїх і моїх батьків.

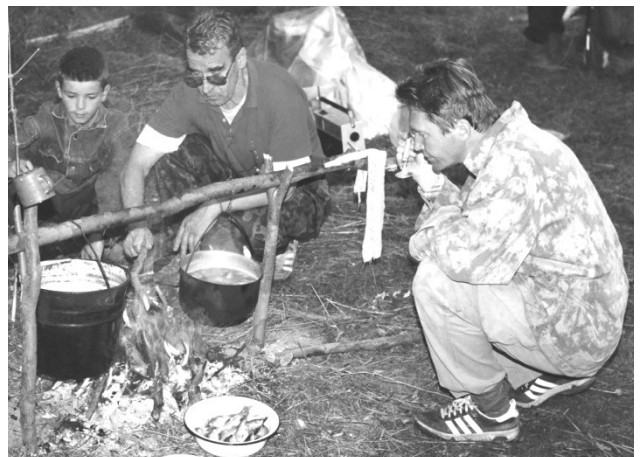
Поруч з чоловіком я навчилася долати труднощі, не розкисати в скрутні хвилини. Такими виросли і діти.

Вобленко А.С.

ВОСПОМИНАНИЯ О ПУТИШЕСТВИЯХ

Іван Іванович Кочерга... Память о нем будет храниться не только в аудитории его имени, не только в спортивных соревнованиях на приз его имени – память о нем будет всегда в сердцах и душах его учеников, друзей, коллег и родных для него людей.

Рука автоматически открывает страницы альбома на нужном месте – ... и снова слышится плеск волны о борт лодки, и на фоне крутого, лесистого берега Десны идет оранжевый плот... По "судоходному" расписанию впереди по левому борту сидит Иван Иванович, по правому – Геннадий Николаевич, «кормовые» загребные – Виктор Николаевич и Михаил Николаевич, там же на корме задумчиво поглядывает в небо юнга – внук Виктора Николаевича Сережа... И голубое, в легких перистых облаках летнее небо над головой...

Конечно, не всегда было так солнечно, тихо и спокойно – сплав есть сплав. Ведь погоду не закажешь, от случайностей не застрахуешься... Были ветра, нагоняющие встречную волну и гонящие плот назад с такой силой, что, кажется, слышно было как трещат сухожилия в руках плотогонов...

Преодолев полуторакилометровый прямой участок русла с таким волнобоем и ветром уткнулся плот в берег Десны, выпал экипаж на песок – сил нет двинуть ни рукой, ни ногой... а нужно до темноты дойти до намеченной стоянки – и первым поднимается Иван Иванович...

Гроза застала на переходе. Сказать, что вымокли напрочь – так нет, но мокро, холодно и темнота вот-вот упадет. Штатная ситуация в общем – но пока ставим палатки, «увязываем» плавсредства, готовим снасти – костер уже горит и что-то булькает в котле...

А какие блины мы вкушали! Вообще созерцание того, как блин переворачивается взлетая над сковородкой (это над костром!) и аккуратно падает опять таки на сковородку (!) вызывало тихий (и громкий тоже) восторг и гордость – наш декан!

Кажется на третьем сплаве (2001 г.) возникла ситуация, когда нужно было «подхватить» Виктора Николаевича ниже по течению Десны. До точки встречи и оговоренного времени по ряду причин (к сожалению не все возможно предусмотреть...) мы не успевали. Решили идти ночью – ведь мобильники тогда еще отсутствовали... Большую часть ночи (и после сдачи своей вахты) хохмочки и анекдоты «от декана» помогли пройти эту стремную часть маршрута успешно. Правда, эта суточная гребля надолго запала в память... Тогда же Иван Иванович обратил внимание на какой-то непонятный звук. Подплыв ближе (благо, птица сидела недалеко от берега и ниже по течению) и, прислушавшись, стало понятно что кричит сплюшка – редчайшая сова Черниговщины. Иванович был рад и немножко горд тем, что он первым услышал эту редкую птицу... Этот момент – журчание воды у борта плота, медленно проплывающий темный берег Десны, азартно блестящие глаза Иваныча и тихий его шепот – вот, слушай, слушай! – остались в памяти навсегда.

Стремление к познанию и азарт исследователя присутствовали у него всегда. Практически ежедневная ситуация – подведение итогов дня вечером у костра. То, с каким вниманием Иван Иванович слушал ботанико-зоологические новости по пройденному маршруту или рассказы Михаила Николаевича о премудростях рыбалки, его вопросы по темам разговоров свидетельствовали о его искреннем интересе...

Кстати о рыбалке. Как-то стирал он тенниски и рубашки. Одна тенниска упала в воду и течение быстро понесло ее прочь от берега. Спиннинг был под рукой и Иван Иванович попытался зацепить пропажу блесной. Буквально на третьем забросе на песок речной косы вытаскивается щука. Не сходя с места, Иванович сосредоточенно подтягивает ее ближе, а мы с удивлением замечаем, волочащуюся метрах в четырех за щукой, блесну...

Оказалось, что леска каким то образом захлестнула петлей щуку сразу за жабрами... Смеялись долго. Иван Иванович тогда сказал, что теперь точно понимает почему рыбаков и охотников называют фантазерами.

Когда находили что-либо интересное – растение, следы или живность какую – он не раз сожалел, что этого не видят студенты... или коллеги. Вообще, тема

работы возникала довольно часто несмотря на «типа» отдых. Конечно, мне больше всего запомнились сожаления Ивана Ивановича о невозможности увеличить продолжительность полевых практик по биологическим дисциплинам и производственных – по химии... И разговоры эти велись не ради красного словца – видно было, что душа болит о деле его жизни...

Как он (да и мы все) обрадовались встрече с группой декана факультета иностранных языков, причем прямо посреди озера Хотынь! Совместная стоянка, экскурсии по оврагам-лесам-перелескам, вопросы и ответы по флоре и фауне, великолепная авторская уха Михаила Николаевича – наши маршруты разошлись... Но помню, сказал Иван Иванович с грустной улыбкой после прощаний-проводов – эх, встретить бы еще парочку-тройку деканов на Десне – ведь сколько интересного, прекрасного вокруг!

Надо было видеть с каким вниманием слушал Иван Иванович рассказы Валентины Ивановны Беляевой – руководителя археологических раскопок под Пушкарями. На то время она уже лет двадцать проводила там раскопки стоянки позднего палеолита и рассказала много чего интересного, видя живой интерес нашего декана. Я помню ее удивление, когда во время прощания она узнала что Иван Иванович – химик.

Нам, команде «плотогонов», трижды повезло ходить с Иваном Ивановичем на сплав по Десне: разные места, разная протяженность маршрутов... Каждая такая пусть и мини-экспедиция проявляет сущность человека, позволяет увидеть его с другой стороны... Иван Иванович был настоящим Учителем, настоящим Деканом, настоящим Человеком!